

OPEN DIALOG FOUNDATION

Open Dialog Foundation, 11a Szucha Avenue, office 21, 00-580 Warsaw, Poland

Tel. + (48) 22 307 11 22

www.odfoundation.eu

Київ, 14.04.2014

45 ДНІВ ОКУПАЦІЇ КРИМУ РОСІЄЮ — ЧИСЛО ЛЮДЕЙ, ЩО ЗМУШЕНІ ПЕРЕСЕЛЯТИСЬ, РОСТЕ, ЇХНІ Ж ПРОБЛЕМИ ЗАЛИШАЮТЬСЯ НЕВИРІШЕНИМИ

Уряд України активно обговорює тему вимушених переселенців¹ з окупованої території Автономної Республіки Крим (АРК), офіційно заявляючи про готовність надати їм юридичну та матеріальну допомогу. Уряд повідомляє про наміри вирішити всі питання потерпілих кримчан, але на практиці залишає їх наодинці зі своїми проблемами.

Перебуваючи в епіцентрі українських подій з листопада 2013 і по теперішній час, Фундація «Відкритий Діалог» розширює свою довгострокову місію в Україні і бере на себе відповідальність за адресну допомогу тим переселенцям, які виходять на зв'язок із Фундацією самостійно, а також через партнерів Фундації, представників органів місцевого самоврядування та громадські організації.

1. КІЛЬКІСТЬ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ІЗ КРИМУ СЯГАЄ КІЛЬКОХ ТИСЯЧ

Точна кількість людей, змушених залишити Крим, залишається невідомою. За підрахунками міжнародних комісій фактична кількість людей, що залишили півострів сягає від 3 до 5 тисяч. Водночас офіційні дані, зібрані Фундацією «Відкритий Діалог» свідчать, що більше 6000 чоловік з числа цивільного населення і 3100 військових змушені були поїхати з півострова.

Наведені вище цифри є заниженими у зв'язку з тим, що офіційні державні органи не фіксують і не реєструють наступні категорії переселенців:

- осіб, що виїхали до родичів;
- підприємців та бізнесменів, що намагаються перереєструвати бізнес за межами АРК;
- осіб, що залишили нерухомість в Криму та бояться її втратити;
- осіб, що виїхали в інші країни з візами та без них.

1.1 Міжнародні дослідження фіксують від 3 до 5 тисяч вимушених переселенців.

09.04.2014 Комітет міністрів ради Європи зафіксував 5 тис. вимушених переселенців із Криму, основну кількість яких складають кримські татари. Про це в ході брифінгу заявив голова департаменту інформаційної політики МЗС України Євген Перебийніс, передає кореспондент РБК-Україна².

¹ Пояснення норм права, пов'язаних з категорією «переселенці» від юриста координаційного центру громадянських ініціатив з допомоги переселенцям Ольги Скрипник: «Кримчани, що змушені переселяться на материкову Україну, не можуть бути біженцями відповідно до законів і міжнародних норм. Біженець — це особа без громадянства чи іноземець, який потрапляє в Україну з іншої території. А ми — громадяни України. Тому правильно буде говорити "вимушені переселенці" або "внутрішньо переміщені особи". Щоб присвоювати такі категорії й отримати відповідний документ, повинна існувати певна нормативна база. Для створення такої необхідно спочатку прийняти Закон про окуповані території. Тобто Україна повинна усвідомити факт окупації, яка була спричинена агресією РФ» (https://www.youtube.com/watch?v=eyewQ_8o_4).

² <http://www.rbc.ua/rus/news/politics/komitet-ministrov-soveta-evropy-konstatiruet-5-tys-bezhentsev-09042014160600>

«За нашою інформацією, офіс Верховного комісаріату ООН у справах біженців зареєстрував близько 3 тис. людей, проте інші дані говорять, що їх більше — від 3 до 5 тис.», — заявив комісар Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) з питань національних меншин Астрід Торс 10.04.2014³.

1.2 Фундація «Відкритий Діалог» має відомості про 9632 вимушених переселенців та 212 біженців.

Станом на 14.04.2014 ми можемо говорити, що Крим залишили:

- 6532 переселенця з числа цивільного населення, які попросили притулку в інших областях України;
- 212 осіб з числа цивільного населення, які попросили притулку в Польщі;
- 3100 військових та члени їхніх сімей переведених на материк (дані станом на 11.04.2014).

Згідно з наявними статистичними даними, які озвучують офіційні джерела обласних рад, ситуація з вимушеними переселенцями з АРК виглядає наступним чином:

1. Вінницька обл. - 373 особи.⁴
2. Волинська обл. - 95 осіб.⁵
3. Дніпропетровська обл. - 247 осіб.⁶
4. Донецька обл. - 33 особи.
5. Житомирська обл. - 70 осіб.⁷
6. Закарпатська обл. - 34 особи.⁸
7. Запорізька обл. - 112 осіб.⁹
8. Івано-Франківська обл. - 250 осіб.¹⁰
9. Київська обл. - 20 осіб.¹¹
10. Кіровоградська обл. - 150 осіб.¹²
11. Луганська обл. - 16 осіб.¹³
12. Львівська обл. - 2166 осіб.¹⁴
13. Миколаївська обл. - 430 осіб.¹⁵
14. Одеська обл. - 96 осіб. (всі військові)¹⁶

³ <http://ru.euronews.com/newswires/2445198-newswire/>

⁴ http://www.ukrinform.ua/rus/news/vinnichane_ne_znayut_kuda_det_krimskih_pereselentsev_s_1_maya_1621490

⁵ <http://goo.gl/STbXsB>

⁶ <http://www.adm.dp.ua/OBLADM/obldp.nsf/document.xsp?id=6C4B9F441296875AC2257CB000459AC2>

⁷ <http://www.svoboda.org.ua/diynist/novyny/049398/>

⁸ <http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/9481.htm>

⁹ <http://www.zoda.gov.ua/news/23129/u-zaporizku-oblast-pribuli-112-krimchan.html>

¹⁰ <http://www.blitz.if.ua/?q=news&id=12939>

¹¹ http://koda.gov.ua/news/article/kijivschina_dopomagaje_bizhentsjam_z_krimu_ta_sevastopolja

¹² <http://goo.gl/4jPCXm>

¹³ http://www.loga.gov.ua/oda/press/news/2014/04/01/news_66681.html?template=33

¹⁴ <http://pressorg24.com/news?id=28411>

¹⁵ <http://www.mykolayiv-oda.gov.ua/ua/news/?id=9921>

15. Полтавська обл. - 20 осіб.¹⁷
16. Рівненська обл. - 106 осіб.¹⁸
17. Сумська обл. - 18 осіб.¹⁹
18. Тернопільська обл. - 78 осіб.²⁰
19. Харківська обл. - 55 осіб.²¹
20. Херсонська обл. - 70 осіб.²²
21. Хмельницька обл. - 220 осіб.²³
22. Черкаська обл. - 170 осіб.²⁴
23. Чернівецька обл. - 120 осіб.²⁵
24. Чернігівська обл. - 94 особи.²⁶
25. Київ - 1585 осіб.²⁷

1.3 Територію Криму залишили 3100 військових.

Станом на **11.04.2014 3100 військових** прибули на материкову частину України з території Криму. У прес-службі Міністерства оборони повідомили, що серед них: 1129 офіцерів, 103 курсанти, 1455 сержантів і солдатів військової служби за контрактом, 11 працівників Збройних сил України та 402 члени їхніх сімей, з яких 121 дитина²⁸.

1.4. Політичного притулку в Польщі попросили 212 людей.

Станом на **07.04.2014 212 осіб попросили притулку у Польщі**. Для порівняння під час Помаранчевої Революції (зима 2004-2005) притулку в Польщі попросили всього 22 людини. В українських ЗМІ надається інформація про те, що Польща готова прийняти велику кількість біженців. Зі слів Єви Піхота, прес-секретаря Управління у справах іноземців: «В Люблінському воєводстві — у разі гострої необхідності — є можливість надати тимчасовий притулок 59000 людей»²⁹.

2. ПРОБЛЕМИ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ЗАЛИШАЮТЬСЯ НЕВИРШЕНИМИ

Фундація «Відкритий Діалог» вважає, що на сьогоднішній день актуальними є наступні проблеми:

¹⁶ <http://odessa.comments.ua/news/2014/04/09/171122.html>

¹⁷ <http://goo.gl/Ji5z2Q>

¹⁸ <http://www.rv.gov.ua/sitenev/main/ua/news/detail/28522.htm>

¹⁹ <http://sm.gov.ua/ru/2012-02-03-07-53-57/5854-sumshchyna-pryynvala-pershykh-pereselentsiv-z-krymu.html>

²⁰ <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/news/detail/68351.htm>

²¹ <http://kharkivoda.gov.ua/uk/news/view/id/21898>

²² <http://www.oda.kherson.ua/ua/news/pereselency-iz-kryma-obespecheny-vremennym-jilem>

²³ http://www.khmelnytsky.com/index.php?option=com_content&view=article&id=20696:2014-04-11-14-06-56&catid=189:2010-02-15-10-41-41

²⁴ <http://www.vechirka.net/news/social/item/952-170-krymchan-poselylys-na-cherkashchyni.html>

²⁵ <http://goo.gl/Fj1BMJ>

²⁶ <http://cg.gov.ua/index.php?id=91106&tp=0>

²⁷ <http://topnews.kiev.ua/society/2014/04/14/21668.html>

²⁸ <http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=news&sub=read&id=33834>

²⁹ <http://goo.gl/R7cAzj>

- Відсутність статусу «вимушені переселенці» або «внутрішньо переміщені особи» у громадян України, які залишають Автономну Республіку Крим та м. Севастополь.
- У зв'язку з відсутністю визнання вищевказаних категорій громадян України, організувати допомогу для переселенців дуже складно, наприклад: влаштувати на тимчасове проживання, відкрити в банку розрахунковий рахунок, перереєструвати підприємництво, зареєструвати в центрі зайнятості, отримати пенсійні виплати або гроші на дітей, безкоштовно надавати лікування, безкоштовно приймати в пологовий будинок і т.д.
- Відсутність механізму залучення коштів від благодійних фондів та спрощення процедури отримання благодійної допомоги на потреби переселенців.
- Відсутність механізму компенсації витрат на проживання переселенців в комунальних установах.
- Необхідне нормативне врегулювання механізму зняття з реєстрації громадян, які виїхали з АРК.
- Потрібно розробити нормативні документи для надання адресної фінансової допомоги переселенцям.
- Порушується конфіденційність інформації про біженців — деяка інформація просочується в ЗМІ, що може нашкодити біженцям.
- З 1 травня розпочинається курортний сезон, і може виникнути проблема з перебуванням переселенців в санаторіях, пансіонатах та приватному секторі. Цю проблему піднімають сім'ї, що приймають переселенців, а також власники будинків, керівники санаторіїв і пансіонатів, представники курортного бізнесу, керівники комунальних установ і голови обласних рад.
- Потрібно вирішувати проблему з переселенцями на довготривалий період.
- Серйозною проблемою є відсутність взаємодії з органами соціального захисту Криму, які фактично знаходяться на території Російської Федерації.
- Не створено механізму отримання «особистої справи» жителя Криму або ж оригіналу відповідної довідки.
- Заблоковані рахунки «ПриватБанку» по соціальних виплатах, які були нараховані до окупації Автономної Республіки російськими військами.
- Для Херсонської області (межує з АРК) нагальним зараз є вирішення питання стосовно забезпечення прикордонників місцем роботи і житлом, які становлять 313 членів особового складу Прикордонної служби України.
- Відсутність юридичного статусу адміністративної лінії між Херсонською областю та Кримом не дає можливості організувати пункти пропуску громадян і проїзду транспорту.
- Існують певні побоювання у переселенців і представників вищих навчальних закладів щодо забезпечення швидкого і повного включення в навчальний процес учнів і студентів, оскільки наближається кінець навчального року і невдовзі постане питання екзаменів складання іспитів та проходження зовнішнього незалежного оцінювання.

3. ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ВИМУШЕНИМ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ

Для значної частини вимушених переселенців з Криму держава надає безкоштовне житло на перший час після переселення. Проте це не вирішує дану проблему для них в довгостроковій перспективі. Багатьох розміщують в санаторіях і таборах, які незабаром розпочнуть роботу з початком курортного сезону. Також існують проблеми з забезпеченням переселенців продуктами харчування, речами та предметами першої необхідності. Багато людей тимчасово залишилися без засобів для існування, оскільки банківські карти ще нещодавно працюючих кримчан були заблоковані. Також не всі, хто звернувся за соціальними виплатами зможуть їх одержати, саме через проблему з отриманням документів із органів АР Крим — Пенсійного фонду та Управління праці соціального захисту населення.

У той же час серед тих, хто залишає Крим є псевдопереселенці; вони виїжджають з півострова, щоб скористатися поточною ситуацією заради власної наживи і в надії отримати матеріальну допомогу та компенсацію за залишене житло. У зв'язку з цим Фондація «Відкритий Діалог» надає вимушеним переселенцям адресну гуманітарну допомогу, перевіряючи інформацію про них при особистому знайомстві або в надійних джерелах. При цьому Фондація співпрацює з такими організаціями як «ЄвромайданSOS», «КримSOS», «Без кордонів!», а також збирає офіційну інформацію з обласних державних адміністрацій, від депутатів обласних рад та координаторів, які розміщують переселенців.

Ситуація з вимушеними переселенцями, що склалася у зв'язку з окупацією Автономної республіки Крим Російською Федерацією, вимагає невідкладних рішень з боку української влади. Однак ефективні механізми допомоги переселенцям із Криму до цих пір не розроблені «Закон про забезпечення прав і свобод громадян на тимчасово окупованій території України» був прийнятий у Верховній Раді України 15.04.2014, проте його проект був розкритикований українськими правозахисниками та міжнародними експертами. Фондація «Відкритий Діалог» поки не коментує його, оскільки закон ще не набрав чинності.

Важливо законодавчо закріпити статус «вимушено переселених осіб» і гарантувати їм право на працевлаштування, соціальні виплати, забезпечення житлом, отримання медичних та освітніх послуг. Також необхідно максимально спростити процедури, пов'язані з наданням адресної допомоги вимушеним переселенцям благодійними організаціями та приватними особами.

Оскільки Фондація «Відкритий Діалог» може запропонувати адресну допомогу тим переселенцям з Криму, які найбільше її потребують, ми закликаємо до співпраці представників влади і пропонуємо свою участь у селекторних нарадах, що проводяться прем'єр-міністром Арсенієм Яценюком з головами обласних рад стосовно біженців.

Ми також закликаємо країни Будапештського меморандуму дотримуватися гарантії безпеки України, надані їй у зв'язку з відмовою від ядерної зброї. Російська Федерація, яка є одним із гарантів безпеки України, знехтувала умовами договору про неможливість порушення територіальної цілісності України. Сполучені Штати Америки і Великобританія, що теж є учасниками меморандуму, зобов'язані вчинити реальні дії для захисту цілісності та суверенітету України. Необхідний для цього крок — введення третього пакету санкцій проти Росії, спрямованого проти окремих секторів російської економіки (зокрема, проти нафтогазового).

В зв'язку з напруженою соціально-політичною ситуацією в країні, яка також може спровокувати жителів південних та східних регіонів України до переселення, просимо Європейський Союз, ОБСЄ і ПАРЄ провести моніторингові місії в цих регіонах.

Щоб отримати більш детальну інформацію, будь ласка, звертайтеся:

Сергій Сухобойченко - sergey.sukhoboychenko@odfoundation.eu

Анастасія Черногорська - anastasiia.chornohorska@odfoundation.eu

Фундація «Відкритий Діалог»